

נייר עמדה בנושא

תזכיר חוק השאלת ספרי לימוד (חובת קיום הצבעה), התשע"ב-2012

רבני צהר מבקשים להסתייג מברירת המחדל המוצעת בתזכיר החוק, שעל פיה אין לחייב בית ספר להפעיל מערכת להשאלת ספרי לימוד ללא רצון של 60% מההורים.

אנו סוברים, כי על פי המבט היהודי, ברירת המחדל צריכה להיות הפוכה: על כל בית ספר להפעיל מערכת להשאלת ספרים, כל עוד לא התקיים משאל בין ההורים, ולפחות 60% מההורים **התנגדו** לכך.

הסיבות שיש לשנות את ברירת המחדל המוצעת בתזכיר החוק הן:

- 1. מערכת להשאלת ספרים היא חלק מהחובה הציבורית לחנך כל ילד:** חז"ל משבחים את מי שמשקיע כספים לרכישת ספרים, משאיל אותם למעוטי יכולת, ובכך מאפשר הפצת ידע לכל אדם: "אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת"¹ – וכי אפשר לעשות צדקה בכל עת? ... ר' טרפון אומר: זה הכותב ספרים – ומשאילן"². נראה, שאם בעבור היחיד זו יזמה מבורכת, הרי שבעבור המדינה, אשר מחובתה לדאוג לחינוכו של כל ילד, זוהי חובה גמורה. החובה הזו מושתתת הן על חוק המדינה (חוק לימודי החובה – תשי"ט) והן על מורשת ישראל החל מימי יהושע בן גמלא בסוף ימי בית שני.³
יש לציין, שלמשפחות רבות בישראל יש יותר מילד אחד בבית הספר, והצורך ברכישת ספרים חדשים כולם מהווה נטל כלכלי כבד מנשוא. לפיכך, יש לחייב העמדת מערכת להשאלת ספרים כמצב סטנדרטי, אלא אם ישנה התנגדות מפורשת ומשמעותית לכך מהורי התלמידים שבבית הספר.
- 2. מערכת להשאלת ספרים מחנכת לשמירה על ספרים ועל רכוש:** יתרון משמעותי של הפעלת מערכת להשאלת ספרים בית ספרית הוא עידוד וחינוך התלמידים לשמירת ספריהם בפרט ורכושם בכלל. בכך גם תימנע השחתה מיותרת המזיקה לסביבה והאסורה על פי ההלכה.⁴ מעלה זו מצטרפת אף היא לשיקולים שבגינם לדעתנו יש לקבוע את קיום מערכת השאלת הספרים כנורמה המצויה.
- 3. קושי לאכוף את יישום הצעת החוק לפי ההצעה הנוכחית:** הפעלת מערכת לרכישת ספרים והשאלתם תדרוש מבית ספר מאמצים כלכליים וארגוניים, ומשום כך ישנו חשש כי בפועל בתי ספר יתנערו למעשה מאחריותם לקיים משאל בין ההורים, כמחויב על פי תזכיר החוק.
לעומת זאת, קביעה כי ברירת המחדל תחייב את בתי הספר להפעיל מערכת כזו, תקל על גורמי האכיפה לאתר במהירות בתי ספר שאינם מקיימים מערכת שכזו.

¹ תהילים קו, ג.

² תלמוד בבלי, כתובות נ"א; ילקוט שמעוני תהלים, רמז תתסד.

³ תלמוד בבלי, בבא בתרא כא ע"ב; ד"ר נעמה סט, "החינוך כחובת הציבור במשפט העברי", <http://www.daat.ac.il/mishpat-ivri/skirot/219-2.htm>

⁴ רמב"ם הלכות מלכים ו, י; רמב"ם ספר המצוות, לא תעשה נו.